По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 21 (175). Львів, неділя 28. січня 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

Громадський Вістник

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. поз.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграмів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 5000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 7500 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 7500 мп. Зміна адреси 300 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Ціна примірника 300 мп.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Перемишль
Впр. о. Зубрицький А.
Чацкого 6.

Львів, 27. січня 1923.

Край і еміґрація.

Українська еміґрація, викинена в період революційних бур, нараховує тисячі, коли не десятки тисяч людей [illegible] велике число еміґрантів дала Велика Україна; по де яких місцевостях еміґрантський рух нагадував картину біблійного „виходу“; край кидали всі більш-менш свідомі і активні елементи, що мали й найдальше відношення до політичного руху.

В запалі боротьби, коли відбувалась та масова еміґрація, видавалось, що являється вона скороминущою і короткою. Видавалось, що ось-ось колесо подій має повернутись инакше, що еміґрація поверне до краю в найблизчий час. Ці надії завели.

На це вказує, як дуже повільний поступ в зміні европейської конюнктури, повільний хід роскладу большевизму, який відограє дуже важну ролю в розвязанню справи по- вільний процес наростання нових сил в народніх масах.

Що має робити при цих умовинах еміґрація? Чи має вона надалі тинятися поза межами краю в теперішній скількости і тішити себе думкою й надією, що ось-ось через кілька днів чи тижнів виникнуть несподівано й раптом нові обставини, які в корінню змінять теперішню ситуацію й повернуть еміґрацію до краю? Чи не слід було би уважно переглянуть всі рецепти й комбінації, які в такій кількости утворила еміґраційн практика цілої соборної української еміґрації та стати на ґрунт, відповідаючий теперішнім умовам боротьби нації за свою державність. Думаємо, що надійшла вже крайня пора перевести цю переоцінку еміґраційних вартостей.

Історія пригнічених народів знає приклади, коли еміґрація, хоч і тяглась довгі роки, хоч і набувала дуже довгий й затяжний характер, відогравала в розвиткови національної боротьби дуже поважну і відповідальну ролю. Хотіли би ми вірити й надіятись, що так само соборна українська еміґрація зможе внести свій цінний вклад в скарбницю національного визволення. Але неминучою передумовою для цього являлось би переведення серед еміґрації переоцінки вартостей відносно свойого становища, не місця можливости й місця розглянути тут цю справу повно й всесторонньо. Хочемо лише підкреслити два моменти, які, на наш погляд, мусіли би відограти рішаючу ролю в перешикуванню еміґрантських рядів.

Наша еміґрація носила в свій час масовий характер; кидали край не лише люде, тісно й безпосередньо звязані з певною політичною й громадською діяльністю; йшли в світи рядові громадяне, дуже часто навіть аполітичні люде,

Цей випадковий елемент серед еміґрації, опинившися в атмосфері й умовинах вигнання, серед вимушеного безробіття й бездіяльности, серед матеріяльних злиднів, швидко став підпадати процесам розкладу й деморалізації. Вплив цих процесів почав поширюватися на ті кола, яких вони не повинні були зачепити. Черговим завданням для нашої еміґрації, яке вона ціною свойого майбутнього впливу й значіння в національному білянсі неминуче мусить розвязати, являється очиститись від всіх випадкових елементів, перетворитись в наскрізь політичну еміґрацію. Повинно стати аксіомою, що еміґрація й еміґранти мають національну вартість тільки на стільки, на скільки вони виконують певну національну, політичну й культурну роботу, якої не можна виконувати в краю. А що для такої роботи при теперішніх умовинах життя на-

Пр. 50/23. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Громадський Вістник“ число 15. (169) з дня 21. I. 1923. в артикулах під заголовками: 1) „З дороги життя“ артикул в цілій основі. 2) „Рецензії“ в уступі між словами: „Хоч“ до „ярмо“ містить в собі єство злочину з § 65 а) з. к., узнав доконану в дни 20. січня 1923 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 процедури карної заказ дальшого поширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторов тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 23. січня 1923.
(Підпис нечиткий.)

шої нації є цілі простори, політична еміграція має перед собою велике й відповідальне завдання. Але створити відповідні національні вартости еміграція зможе, коли ця праця буде виконуватися відповідними людьми, коли від неї будуть усунені випадкові елементи, коли вона стане політичною еміграцією в тісному розумінні цього слова.

Це є один момент, якого необхідно висунути на перший плян. Але є ще другий, не менш важний. Серед еміґрантських кол істнує нахил уявляти собі, що життя, дальший розвиток й поступ на українській території, спинилось в той момент, як вона, еміґрація, залишила край, є нахил уважати себе єдиним й неподільним представником українського руху й змагань, тенденція іґнорувати все, що діялось і тепер діється в краю. З цими думками й настроями треба раз на завжди рішучо порвати. Треба зясувати собі ясно й точно, що центром життя нації все таки являється край, серед яких би важких умов не доводилося йому перебувати, що роля еміґрації мусить бути згармонізована з працею в краю, що вона мусить тільки виконувати те, що в даний момент годі зробити краєвому національному проводови. І тому саме треба еміґрацію ограничити до minimum. На еміґрації повинен залишитися тільки державний центр зі своїм апаратом.

Зясування цього факту, факту надзвичайно важливого в сучасних обставинах, мало би величезне значіння для постановки всієї еміґрантської роботи в її цілому.

В нашій статті, ми підходимо до дуже важної й болючої теми. Не є нашим завданням вичерпати її. Обмежуємося лише зазначенням найбільш важливих моментів.

Хочемо розбудити зацікавлення до її вияснення, до дискусій над нею.

Н. М.

ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині просимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас по, відомити листівкою. — *Адміністрація.*

Польська преса і „національні меншости".

Коментуючи голосування над експове ґен. Сікорского польська преса ріжних відтінків наче мячиком перекидується „національними меншостями". Ніодна польська партія не заявила своєї готовости йти разом із тими „меншостями". Від крайної польської правиці, аж до крайної лівиці всі польські уґрупування дивляться на непольські представництва в соймі, як на зло, з яким не мають охоти увійти в якінебудь звязки. Припадково сталося так, що часть непольських представництв — Українці й Білорусини — голосували за кабінетом, а часть — Жиди й Німці (які здержалися від голосування) проти ґен. Сікорского. Ця припадковість поставила кожду польську партію в дуже вигідне положення, бо кождій із них дозволяє закидувати противникам спілку з не-Поляками, та в цей спосіб у зайвий раз заманіфестувати свій власний патріотизм. Найгірше на цьому виходять самі „меншости": вони опинилися між польським „правіцовим" молотом і польським „левіцовим" клевалом. Гріхом уважається все, що вони роблять: грішать, якщо голосують за кабінетом і теж грішать, якщо виступають проти кабінету. В зайвий раз дано їм лекцію, що проти них іде вся польська нація дружно, хоч і ріжними шляхами.

І так ендецька „Ржечпосполіта" констатує, що позиції кабінету Сікорского безнадійні, бо всі польські партії, за виїмкою П. П. С., заявилися за конечністю створення парляментарного уряду, опертого на трівкій більшости. За позапарляментарним кабінетом стоїть лише П. П. С., „партія завше і вперто ворожа парляментарним урядам і національні меншости, котрі просто не зуміли закрити сліпої ненависти якраз відносно думки про парляментарний уряд у Польщі, опертий на польській більшости". Конечність піти разом із нац. меншостями присилувала польську лівицю поставити тільки дуже скромне внесення:

„Сойм приймає до відома експозе", внесення, в якому навіть не натякається на довіря. Бо... „спільне довіря до уряду разом із меншостями мусіло видатися бодай деяким партіям лівиці з а н а д т о о б т я ж у ю ч и м м о м е н т о м".

Після цього легкого кивка в сторону людовців (бо власне Вітос поставив це внесення), з якими далі йдуть закулісові переговори в справі створення польської більшости. — „Ржечпосполіта" розмахується і — „національними меншостями" бє в . . . Сікорского: „Ґен. Сікорскі не має польської більшости 223 голосів на 444 членів сойму. Більшість стоїть за ним тільки завдяки тому, що до 175 голосів польської лівиці прилучилося кількадесять голосів инших національностей. Зроблено все, щоб цю н а й в а ж н і й ш у правду сяк-так покрити. Ґен. Сікорскі і в експове і в кінцевій заяві о с т е н т а ц і й н о г а л а с л и в о змагався з меншостями. Але це були л и ш е . . . г е н е р а л ь с ь к і м а н е в р и. В голосуванню меншости зробили своє, між ними й Жиди, серед яких н а в м и с н е впроваджено деякі вагання, хоч вони пильновважали, щоб припадком не за мало з них голосувало за кабінетом". Браком патріотизму бє ото-ж „Хієна" ґен. Сікорского, а рівночасно вмиває руки, що Жиди разом із нею голосували проти премієра: ґен. Сікорскі — мовляв — навмисне спровокував оту „скандальну для чесного Поляка" спілку з Жидами.

Бє „Хієна" своїх противників „національними меншостями", то чому-ж тими самими „меншостями" не може бити „Хієну" . . . пепеесівський наприклад „Дзеннік людови"? „Націоналісти єднайтеся!" — вигукує „Дзеннік". „Проти Сікорского спільним фронтом пішли польські, німецькі й жидівські націоналісти. Не диво! Бо націоналізм є міжнародним проявом і дитиною одного . . . . Бісмарківського світогляду". „Ендецький націоналізм веде Польщу до упадку. Не диво, що увійшов він у союз з непольськими націоналізмами, які прецінь нічого так не бажають як знищити Польщу". Спасайте ото-ж Польщу, во імя патріотизму нищте ендеків і . . . . непольських націоналістів!

Так у патріотизмі ліцитуються ендеки і пепеесівці разом користаючи з „Божої благодати", з істнування не-польських представників у соймі. Рішуче відкидає від себе мячик „нац. меншостей" теж орґан ґен. Сікорского, варшавський „Курієр поранни". Починає з пеанів у честь генерала: „повна перемога шефа уряду"... „тим ціннійша перемога"... „оборонюючи лише державний інтерес"... „найвищий інтерес народовий"... „генерал підняв відважно боротьбу на всі фронти"... „лицарська відвага"... „щирість"... „погорда до опортунізмів" ітд. ітд. Потім всупереч найочевиднійшому холодному настрою, з яким принято експозе в соймі, робить рекляму: „понад духом партій є ще в соймі щось"... „жура про Річпосполиту"... „готовість піддержати талан і енергію"... „випровадити державний віз із трясависк"... ітд. ітд. Після всіх цих поклонів і ентузіястичних обіймів і поцілунків „Курієр поранни" з грізною міною „Іду на вас" — ударяє... в „національні меншости": „Від кількох тижнів табор „Хієни" трубів серед ярмаркового вереску, що істнування кабінету Сікорского є ділом жидівської інтриги й залежить лише від ласки національних меншостей". Ґен. Сікорскі розторощив ці „безецне вжаскі": „Гостра полеміка з пос. Тоном, прикликання до дневного порядку жидівського націоналізму б у л о ч и м с ь, ч о г о д о с і н і х т о н е с к а з а в в і д і м е н и у р я д у в П о л ь щ і". Тут „Курєр поранни" отвирає жахливу картину змагань „національних меншостей", щоб люто вдарити... в „Хієну": „Необхідний тепер в і д п і р п р о т и н а д м і р н и х п р е т е н с і й ч у ж о н а ц і о н а л ь н и х груп", а „Хієна" своїм „фуріятством" тільки не дає Польщі змоги на „поважний і спокійний відпір проти всяких акцій обчислених на шкоду польського народу". „Т и м, х т о н е з а в а г а є т ь с я д а т и ц е й в і д п і р є в л а с н е.... ґ е н. С і к о р с к і!" — Направду „Божою благодатю" є „національні меншости" в Польщі. Не будь їх — і ґен. Сікорскі ніяк не міг-би розреклямувати свого патріотизму.

Всю оту гумористику освітлює ендецький „Курієр Повячньскі": „Нинішний день буде памятний в життю Польщі. Зі соймової трибуни громовили представники „національних меншостей" Німці, Білорусини й Українці. Слухаючи нинішних промов, хиба всі всіми, р і в н о н а п р а в и ц і, я к і н а л і в и ц і зрозуміли, що відносно цих національностей треба мати ясну й подрібну програму. Помиляються ті, котрі вважають, що її можна замкнути в однім слові: рівноправність. Бо чужі національности домагаються річей багато далі йдучих ніж проста рівноправність". Словом: „periculum in mora", а несуть його „національні меншости". Небезпеку розуміє весь польський народ без ріжниці партій. Тому й сходяться всі партії, якщо мова про „меншости", так, що иноді годі відріжнити, хто пише: ендек, чи соціяліст, чи так собі демократ. Цей факт виразно усвідомити собі мусять ті, що „жадають" чогось більше ніж рівноправність". А факт цей зветься: без уваги на всякі партійні ріжниці й распрі одностайним бльоком іде весь польський народ — на Схід. З тим бльоком порозуміння немає й бути не може.

Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дopискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!

І. Ш. 2)

У контрабандистів.

(Докінчення.)

Закуривши, ми посідали в його хаті на ліжку і стільці і... він одкрив величезну скриню. Одну з тих скринь, що на його думку будують перше, ніж хату, бо влізти у двері вона ніяк не може.

Ах, чого не було лише в цій скрині! Бліді, з дріжачими руками, ми побожно обмацували шкіри для підошев, шевро-шкіру для дамських черевичок, юхт для холяв і т. д. і т. д.

— Це я на тім тижні був у Борщові, — оповідав наш учень,— то набрав сестрам на зимові вбрання. А це кальоші собі купив. А це на продаж...

І він розвинював перед нашими зачудованими очима одрізи сукна, міткалю, тонкого полотна і таке инше.

— А що ви туди носите? — запитав я тремтячим голосом.

— Туди тепер іде найбільше овес, жито, пшениця. Дуже добре можна продавати шкіри необроблені, щітину, тютюн теж дорогий. Перед „разверсткой", поки не почали забирати у нас продукти, ми старалися як найбільше „туди" занести та накупити чогось потрібного.

— Я чув, що туди переправляють навіть меблі?

— А звичайно, але такою великою контрабандою більше займаються Жиди. Вони і коней і худобу пачкують. Це якраз і піднімає цінність миколаївських грошей. Бо у нас тут ходять лише миколаївські і марки. Недавно ще й українські йшли. Тепер чогось Жиди їх не беруть.

— Ну, а ви саміж багато не занесете на плечах.

— Чому? З непривички звичайно тяжко. Але тепер я сміло беру на плечі два пуди жита і цих сім верст прохожу за яких 1 і пів години. Ми звичайно ідемо по кілька чоловік, щоб у випадку, як наскочимо на розїзд, то розбігтися у всі боки; тоді вже не вловлять. Мої сестри теж недавно ходили так трохи не попалися. Наскочив розїзд, але вони, слава богу, в лісі сховалися. Добре, що вже назад ішли, то нічого тяжкого не несли.

— Ну, а часто попадаються?

— Часто. Як бабу злапають, то вона заплатить 2—3 катеринки, поплаче добре то її і пустять. А хлопцеви то гірше. Везуть у Камянець і там сажають. Але ми ходимо компаніями і то всі з ножами, так, що не боїмося.

— Ну, ну! O tempora o mores, — ізрік С. — А воно таки цікава робота...

— Як хочете, спробуйте, господар. Ми якраз мали завтра вдосвіта йти. То ви виспіться, а о 2 ій годині ночі підемо.

Ми переглянулися. Спокуса була велика.

— А щож ми понесем, — спитав С. видимо зацікавлений. — У мене є 2 катеринки, дрібні царські.

— А у мене є лише двадцятьпять миколаївських карбованців, сумно додав я. Ми, бачте, не збиралися „туди".

— Пусте! Я вам дам по мішку вівса, так по пуду кожний. Він тепер у нас коштує сто десять „царських". Там продасте, а порахуємось колись потім.

— А вонoб варт, сказав С., — купимо соли, нафти, камінців до запальничок...

— Ходім, згодився я. Тільки як засиплемося, то буде мені від жінки!

— Не попадемся, заспокоїв Андрій. Я вже скільки хожу, а не попадаюсь...

...Не знаю, чи я таки спав, чи ні, коли до хати війшов наш учень і вніс справжню лямпу, від якої ми давно відвикли, користуючися так званими „жидиками" (баночка від горчиці або мази, в яку через корок вставлено рурочку з гнотом).

— Ну збірайтесь, сказав він чомусь пошепки. Ви сандалів не одягайте, додав він, звертаючися до мене. Ми всі підем босі, щоб не було чути кроків. І френч ваш білий не одягайте. Нате мою чорну куртку, її не так помітно в ночі.

Зївши нашвидко по шматку хліба з салом, ми закинули на плечі торби хоч і тяжкенькі, але від хвилювання я ваги не помічав...

Вийшли з сонного села і на роздоріжжю зєдналися з трьома темними постатями з торбами за плечима.

Зпочатку йшли дорогою, потім звернули на стежку, що йшла лісом, на якій і витяглися гусаком. Мене як новичка все це дуже цікавило. Особливо я дивувався повній беззгучности, з якою йшло товариство.

Раптом всі стали. Стали прислухатися. У мене аж в животі забулькало від страху... Ні, слава богу, все тихо, певне побіг заяць.

Скоро ліс кінчився і ми сіли відпочити за кущами. Я з насолодою ліг на траву і хотів закурити, але на мою руку лягла рука Андрія

Нові комбінації посередництва у справі Поруря.

У попередніх статтях про вигляди на зміну теперішнього становища, спричиненого французькою окупацією Поруря, подавали ми, що інтервенція якоїсь третьої сторони була би найбільш бажаним для Німеччини виходом зі становища. Тому й не дивниця, що німецькі газети найбільше слідкують за проявами можливости якоїсь небудь інтервенції та раз по раз подають відомости то з Вашінґтону, Льондону, Риму чи якоїсь иншої столиці, що такий то уряд, папа римський, Союз Народів, чи який инший чинник міжнародного світового характеру задумує приняти на себе ролю посередника поміж противниками, які безпосередньо один одному ніяк не хочуть — і тепер таки не можуть — простягти руку до згоди. Очевидно, що здебільша ці вістки виявляються дуже швидко простими сензаціями без реального ґрунту під собою.

„Берл. Цайт. ам Міттаґ" з останньої середи приніс нові сензаційні відомости про недалеку інтервенцію у справі Поруря, цим разом з боку Чехії і — Польщі. Подаємо вістку за „Н. Фр. Пр.":

„Англійське становище можна засувати собі так, що Англія хвилево не бачить основи для посередництва, бо в Англії панує переконання, що мілітарна обсада Поруря заведе під економічним оглядом в глуху вулицю. І що йно тоді, коли Франція переконається, що дорогою насильств вона ані не направить своїх фінансів, ані не підійме свого морального престіжу в опінії світа, прийде момент на міжнародню інтервенцію в великому стилю. Що до Америки, то й з її боку не можна сподіватися якоїсь негайної інтервенції. І хоч в Америці доконався сильний зворот супроти Франції, то там мусить прийти що йно до вирівнання суперечностей поміж сенаторами-прихильниками вмішування в справи Европи та їх противниками, а що йно тоді можна би сподіватися яких небудь кроків з боку Америки.

Натомісь, чехословацький уряд має намір посередничити у тій справі. Чехословацький представник в Берліні Тусар виїхав на днях до Праги і та подорож має велике політичне значіння. Колиб Чехословаччина навіть посередничила, то взялаб під увагу економічні відносини в середній Европі, яка вказує на те, що мілітарною силою не можна осягнути намічені мети а навпаки, це грозить захитанням цілої економічної системи в Европі.

Також з польського боку, пороблено деякі старання в ціли посередництва. Польща є тої думки, що на випадок воєнних комплікацій вона буде першою державою, яка потерпить від війни, хоча совітська армія позірно заховує ще спокій. На днях виїхав до Парижа один польський дипльомат, щоби там ті справи обмірковувати та вказати на те, що посередництво Польщі ще пору є можливе.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Красвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вплин. 40.000.

Вайґан і мін. Летруґе в Поруррю.

Міністр праці Летруґе і генерал Вайґан відіхали до Поруря для розглянення положення на місци і сконстатування дотеперішних вислідів в окупаційній акції. Міністр залізниці звідомляє, що наслідком переходового страйку німецьких залізничників у Поруррю, вислано в характері інструкторів на означений період часу 3750 старших і молодших французьких залізничників.

Арештування.

Після оголошення засуду на німецьких промисловців у кількох містах окупованих Францією, відбулися німецькі демонстрації. Французи арештували багато осіб за організування демонстрацій.

Становище Америки.

„Н. Фр. Пр." доносить, що уряд Зединених Держав на запит Мусоліні заявив, що становище Америки в справі окупації Рур, не змінилося. Америка є думки, що розвязати репараційне питання можна тільки скликанням світової конференції фаховців.

В Ессен.

Наслідком страйку в Ессен всі телеграфічні получення перервані. Німецькі соціялісти заявилися за страйком, а комуністи проти страйку.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.

З польських справ.

Ще енерґічніша унїфікація.

Під проводом ген. Сікорского відбулася конференція для справ звязаних із Вильном. Обговорювано питання виленського воєвідства. На перший плян висунено „спрежистосць" адміністрації. Порушено ряд питань про освіту й віроісповідання в звязку з постулятами непольського населення „кресів" та „найбільш пекучі питання" звязані з кольонізацією „кресів".

Внесення на заборону вивозу харчевих продуктів відкинено.

Комісія для боротьби з дорожнею відкинула перший уступ внесення про поборювання дорожні, який звучить так: „Взиваєть ся уряд, щоб негайно заборонив вивіз харчевих продуктів за кордон і уневажнив уже видані дозволи на вивіз цих продуктів без огляду на те, кому їх видано". За цим уступом голосували: представники ППС, Х. Д. Жидів і Українців. Против нього: Пяст, Визволене і З. Л. Н. Принято замісць того ось яке внесення З. Л. Н.: „Взиваєть ся уряд, щоб видав рішучу заборону вивозу харчевих продуктів, і дозволював на вивіз лише в таких випадках, коли він оправданий надміром продукції над консумцією і знижкою цін даних продуктів".

Совітська Росія.

Арешт с.-р. орґанізації в Сибіру.

„Накануне" повідомляє: Представником державного політичного управління в Сибіру оголошено слідуюче офіціяльне повідомлення: органами державного політичного управління в Сибіру одкрита і ліквідована контрреволюційна есеро-білогвардійська організація, яка охоплювала Західну Сибір і частину Уралу. До комітету організації належали есери — Окулич, Чижевський, Островський, Хухорів. На чолі військового відділу стояв білогвардейський офіцер, колишній командир повстанчих загонів під час петропавловсько - ішемського повстання отаман Незнамов. Військовий виділ переводив формування бойових частин під гаслом: „Хай живе Михайло Романов", обєднуючи головним чином старшин. Залізничий виділ мусів в випадкові виступу улаштувати замішку в працях сибірської залізниці, утворюючи для сього затори на вузлових станціях. Основною частиною організації являлись головним чином куркульські елементи села, духовенство, окремі елементи старшинства, залізничників й совітських служащих. Арештовано 300 активних членів організації. Справу передано до сибірського виділу Верховного трибуналу ВЦСК.

Становище на залізницях.

На засіданні сибірського виділу шляхів виявнилось дуже важке становище сибірського транспорту в наслідок відсутности запасів палива. Через те було вирішено з 1. грудня скоротити рух не лише товаровий, але й пасажирський. Скорочення грузового руху складало 62% листопадової норми. Скорочення пасажирського руху виявилось в одміні ряду потягів.

Питання про закриття ексило-

Похід Франції на Німеччину.

Справа валюти.

Франція вислала до Ессен кількох фінансових знатоків, які мають провірити фінансову ситуацію в Рурщині і вирішити справу запровадження окремої валюти в тому краю. Знатоки заопінювали, що введення такої валюти є можливе аж тоді, коли Рурщина буде адміністративно получена з Францією. Покищо на окупований области курсуватиме валюта німецька і французька.

В раді французьких міністрів.

Рада французьких міністрів на останньому засіданню займалася справою тенденційних відомостей німецької преси про ситуацію в Рурщині.

Войовнича поза Мілєрана

На одному зібранню у Парижі виголосив Мілєран промову, в якій заявив, що Франція придбала підчас війни великий досвід і є в силі приневолити Німеччину до виконання зобовязань. Публична опінія Франції вповні годиться з політикою уряду, який ані на крок не відступить від своїх домагань.

Поштовці за усуненням військa з почт. урядів.

Весь почтовий персонал звернувся до команданта військ із домаганням, щоби старшинам і мужві не вільно було сповняти якінебудь функції в почтових урядах, бо урядники не хочуть працювати під пресією баґнетів.

і я ледве почув його слова: „Боже борони!"

Лісом іти було більш-менш безпечно, бо легко можна сховатися в випадку небезпеки. Тепер йшло до самої річки відкрите поле. Раптом ми почули, що кілька кінних людей іде дорогою. Ми влипли у землю і затаївши дух, прислухалися.

Я побачив, як в руці Андрія блиснув ніж.

„Ну, думаю, це вже не жарти". І згадалося мені, як ми дітьми читали про Індійців Купера і Майн Ріда. А от тепер самому довелося переживати такі пригоди. О Україно! Невже ти перетворилася у Америку вісімнадцятого століття, де бродять люті Ірокези і Сіукси дерють скальпи з блідноличих?

Перечекавши аж доки стук копит замовк, ми скочили на рівні ноги і побігли зігнувшися у три погибелі до річки, що виблискувала перед нами. Добігши до берега, ми в одну мить поскидали штани і безгучно війшли у воду. Чи вода була холодна чи ні, я цілком не помітив; звернув лише увагу на те, що течія була дуже прудка.

На другім боці ми, не спиняючись і не одягаючись, пройшли кроків двіста до яру, заросло густою ліщиною і там сіли відпочити.

Вже почало розвиднюватися. Над Збручем плив легенький туман. Верби над водою здавалися дивними поторами. Схід з блідого став ясно рожевим. Десь прокричав бугай і різко заскрипіла пташка очеретянка. Двічі крякнула дика качка...

Раптом почувся десь вище по річці пострів. Потім другий і ще, і ще, наче сире дерево на вогні. Нам було навіть видно вогники стрілів. Ніжно проспівала зальотна куля.

— Це певне по таких, як ми, смалять, тихо сказав С.

— Е це пусте. Хіба в ночі попілять, промовив Андрій. От недавно один вчитель тікав в день і то з жінкою і дитиною. Узяв дитину на руки, жінка вперед пішла, а він за нею. Вартові почали стріляти, а Поляки жандарми побачили та й кричать: „не смей стжеляць!" і взялися стріляти по красноармейцях. А ті тим часом і перебралися. Дуже їм зле жилося, а цей вчитель добрий музикант то певне знайде роботу тут.

Стрілянина ущухла. Схід неба став помаранчовим, а туман над річкою цілком блакитним. Скоро вже мало зійти сонце.

Ми встали і пішли стежечкою, що вилася як змія яром.

Через пів години ми вже були у Скалі, яка щойно прокидалася. Одкривалися жидівські рундуки, з вікон витрушувалися перини плодовитих синів Ізраїля. Сонце золотило своїм промінням старі і нові руїни.

Ми зайшли до ресторанчика і випили по чарці горілки. Тоді пішли до знакомого Жида, який вагонами одправляв зерно, принесене з тої сторони контрабандистами.

Продали своє зерно не торгуючися, бо ціни тут всім відомі. За свій пуд віса я одержав шість сот пятдесять марок і мріяв про всякі закупки.

Ми повеселішали і уникаючи жандармів, пішли купувати, що кому треба. Ми покупили мила, нафти, трохи соли. Я купив кілька пачок паперу до цигарок „Абаді", камінців, десять коробок сірників. Знов заходили до реставрації. Написали листи до знайомих. Взагалі „кутнули" як слід.

На таких приємних справах минув день. При чому трапився цікавий інцидент.

Один з наших попутчиків нишпорячи по базару, пізнав одного комуніста, який у нього забрав під час трусу 15.999 царських грошей і який взагалі трусив людей спеціяльно ради золота і царських грошей. Він зараз же підійшов до жандарма і указав на цього „товариша". Ми потім з великою приємністю бачили як цього „чекіста" вели в ескортою до „поліції паньствовей".

Цілком задоволені, що удалося насолити хоч одному з „товаришів" і весело балакаючи, ми рушили назад.

Коли я запитав чи нас не можуть злапати Поляки, то всі мене запевнили, що це „пустяки" і в крайнім випадку може коштувати катеринку і то як буде невнайомий жандарм.

Тим самим яром ми спустилися до річки і, дочекавшися темряви, перейшли Збруч. Хоч тепер риск і був значно більший, але чомусь не було страшно і ми цілком без пригод щасливо добралися до дому нашого гостинного учня.

Його сестри вже чекали нас з вечерею, бо добрий брат, який після смерти батьків був головою родини не забув купити одній гребінець, а другій коробочку пудри.

Виспавшися сном праведних, ми о годині 8-ій рано рушили per pedes apostolorum до дому і щасливо обійшовши всі пости, не надіючися на свої пропуски, прибули до дому, де я з гордістю виклав всі скарби перед цілою родиною. Мило і нафта були головними трофеями.

Синок одержав шоколядку...

атації залізниць третьої категорії з огляду на важке фінансове становище транспорта увійшло в другу стадію. Цей проєкт початково був відхилений й була призначена особлива комісія для перегляду цієї пропозиції комісаріяту шляхів. Комісія, ознайомившись з цифрами, прийшла до висновку про необхідність закриття залізниць третьої категорії на три роки. Проти цієї пропозиції висловився представник військової адміністрації, який зазначив, що цей проєкт рішучо перечить інтересам оборони.

Паливна кріза на залізницях петербурського вузла дуже загострилася. Хоч становище в дровами трохи поліпшилось, але запаси вугля вичерпані майже цілком.

До денаціоналізації домів.

Президія московського совіту для прискорення формальностей по повороту домів їх попереднім власникам утворила комісію, яка буде остаточно стверджувати всі попередні проєкти районних виділів. Не зважаючи на всілякі вільготи по повороту міських неухомостей їх попереднім власникам, до 15. січня подано про це лише 153 заяви.

Присилайте складки на пресовий фонд на мн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Дописи з краю.

Тернопіль.

Зі старших громадян переведено ревізії дня 25. січня п. р. у адв. д-ра Степана Барана. Переглянено докладно всі канцелярійні акти, книжки і всі його річи та річи його жінки п. Блянки Баранової. Легітимовано і занотовано присутніх тоді в канцелярії канд. адв. п. Володимира Гамаля, канд. адв. д-ра Івана Якимчука та п. Василя Болюха з Кутковець. Тогож дня переведено ревізію у канд. адв. д-ра Олекси Олійника (родом з Купчинець) і у канд. адв. з канцелярії д-ра Барана п. Остепа Постригача. Останнього о год. 7. рано арештовано і замкнено в поліційних арештах магістрату. В полудне тогож дня переведено його до повітової поліційної команди, де по переслуханню випущено на волю з тим, що за три дні має ще раз прийти до переслухання.

Супроти цього, що тернопільські тюрми наново заповнюються українськими політичними вязнями, цим разом з приводу польської бранки, заходить потреба допомоги вязням, головно в харчах. Цею справою займається місцевий комітет допомоги політичним вязням, але на жаль його фонди замалі, щоби відповідно допомогти нашим численним жертвам теперішнього політичного лихоліття. Досі всіх вязнів, навіть в часах масових тисячних арештів мин. осені, коли в Тернополі сиділи сотки і сотки арештантів з цілого воєвідства, удержувало виключно тернопільське громадянство з власних збірок. Тепер з допомогою в грошах і харчах повинен прийти ширший загал нашого громадянства, з окрема з Поділля і присилати свої пожертви під адресою п. Антоніни Конрадової в Тернополі, вул. Петра Скарги.

В боротьбі за здійснення наших державних змагань, жертви цих змагань мусять мати не тільки симпатію всього нашого загалу, що впрочім є фактом, але і реальну поміч! С.

Стрий.

Нині привезли до шпиталю в Стрию молодого господаря з Лисятич Федя Томіцького, літ около 30 простріленого польським жовніром в праве рамя. Стріл впав з заду, куля перейшла наскрізь викликуючи сильне спустошення в організмі, кість розторощена. Згаданий господар перебув фронт над Ізонцою, повернув сильний мов дуб, аж тепер зістане інвалідом поцілений в рідному селі.

Нині в Стрию торговий день. Люде оповідають про випадок таке: Вечером в середу прийшла до Лисятич більша військова патруля

Люде як звичайно зійшлися до кооперативи за орудками та на щоденну балачку. На піддашу кооперативи стояв також гурток людей. Надійшла патруля з трьох жовнірів і завізвала зібраних, щоби розійшлися. Хтось з гуртка обізвався: „або що нам хиба не можна тут стояти". Завзятий жовнір загрозив, що бере їх на постерунок. Гурток почав розходитися, кождий в свою сторону. Так само прострілений Федь Томіцький пустився іти до хати. Жовнір стрілив раз, на гук стрілу Томіцький почав утікати, в тім упав другий стріл і поцілив його. Люде, що були в кооперативі почувши стріл і крик раненого, вибігли з кімнати, але не застали вже патрулі ані нікого з людей, тільки раненого, якому зараз перевязали рану. На місце стрілу в якийсь час по тім позбігались другі патрулі, та не було вже в кого стріляти. Цікаве лише, чи польські власти зарядять які небудь доходження в тій справі.

До Добрян прийшов нині більший відділ польської кавалерії шукати за „добровольцями". Село Добряни положене під самим Стрием, се найбільше свідоме село в стрийськім повіті. Се вже четверта з ряду „карна експедиція", яка сподіємося освідомить і найбільш байдужих. К.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. мн. ч. 5.000. Жертводавці понище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

Ширіть наш часопис!

Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.

РІЖНІ ВІСТИ.

Що говорить Раковський.

Раковський, повернувши в Льозанни до Москви заявив журналістам, що конференція в Льозанні не принесе жадних позитивних наслідків. Багато справ не дасться вирішити, а саме справа Єгипту Тунісу, Марокка, Мезопотамії, Арабії та Сирії. Всі договори в справі проливів заключені без згоди совітів, Раковський уважаєневажними. Совіти знова не згодяться на те, щоби Англія осягнула гегемонію на Чорному Морю. Коли совітська Росія заступиться мілітарно та економічно, то весь паперовий домик побудований в Льозанні розлетиться. Льозанська конференція наблизила совітську владу до Европи і змінила приязнь між Туреччиною і Росією.

Мітинг у Москві.

У Москві відбувся великий мітінг, на якому виголосив промову Каленін.

У резолюції ухвалено зміцнити червону армію з огляду на воєнні погрози на Заході Европи.

Дорожнеча на Мадярщині росте.

З Будапешту пишуть, що ціни харчових продуктів на Мадярщині підскочили на 30 процент.

Мадярський промисл.

Мадярський промисл двигається з воєнного упадку.

В місяці лютім в Будапешті урухомлюється 7 нових фабрик сукна і кілька фабрик полотна.

Справа Мосулн.

Відкинення Турками предложення Керзона в справі Мосуля не спричинить мабуть здержання дальших нарад. Проєкт мирового договору, який містить у справі Мосуля услівя віддати її під арбітраж С. Народів, буде доручено Туркам у попередньо визначеному реченці. Туркам дасться нагоду знову розглянути справу. Керзон і французький та італійський делєгат мали довшу нараду, присвячену обговоренню положення, витвореного наслідком відкинення Турками предложення Керзона.

Справа позички для Мадярщини.

Швайцарсько-мадярські переговори в справі позички закінчилися. Мадярщина не дістане позички, з приводу критичного міжнароднього положення того краю.

Сепаратизм у Ганновері.

В Ганновері зміцнився сепаратизм до тої міри, що утворено кілька організацій, які мають на меті відорвати ту провінцію від Прусії.

Нужда серед німецького студентства.

Наслідком дорожнечі в Берліні серед німецького студентства запанувала така нужда, що багато слухачів університету перервало студії, не маючи змоги дальше вчитися. Шведський комітет допомоги убогим переслав для голодуючих студентів у Берліні мілїон марок.

Залізнича конференція.

Залізнича конференція, яка мала відбутися в Римі, відложена на місяць лютий.

ОСТАННІ ВІДОМОСТИ.

ТЕЛЕҐРАМИ ПОЛЬСЬКОЇ АҐЕНЦІЇ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ

Англійські економісти осуджують окупацію.

Льондон. Англійські економісти ухвалили резолюцію, яка осуджує французьку акцію в Порурю. Революція одначе признає, що наслідком розвитку подій на континенті англійські фірми користають із контрактів, котрі инакше припали би в участи німецьким фірмам.

Дальша обсада німецьких міст.

Берлін. З Дісельдорфа звідомляють, що місто Гамборн обсадили бельгійські залізничі війська, а міста Вільфрат і Лянгенберг французькі війська.

Румунсько-російські переговори.

Париж. Як звідомляють із Льондону мін. Дука заявив кореспондентови „Морнін Пост", що в наслідку його нарад у Льозанні з Чічеріном ідуть тепер переговори між Румунією і Росією. Переговори ці мають на цілі заключення договору, що управильнював би ріжні питання, а головно справу Бесарабії.

Париж. Англійські часописи пишуть, що Румунія була би готова зречися засобів румунського золота, що є в Росії і підписати торговельний договір у заміну за зречення Росією Бесарабії.

Сімонайтіс домагається відкликання французьких військ.

Рига. З Клайпеди звідомляють, що шеф нового директоріяту Сімонайтіс домагається від антанти іменування нового комісаря в Клайпеді і відкликання французьких військ.

Опір скарб. власти і лісової адміністрації.

Мінхен. Баварське мін. фінансів видало скарбовим властям і лісовій адміністрації у Пфальц приказ, ставити опір окупаційним властям.

Надренський франк.

Париж. „Ліберте": Новою валютою, що має бути введена на окупованій области, буде т. зв. надренський франк. Це буде спеціяльний банкнот, випущений французьким, а загарантований копальнями і держ. добрами на окупованій области. Ідентичність надренського франка з франц. банком причиниться дуже до оживлення торг. взаємин між Францією й окупованими частинами Німеччини.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

Змарновані таланти.

У буденних розмовах, святочних промовах і т. зв. наукових розвідках про нашу літературу повторюється як самозрозумілий факт — явище, яке належить до одної з найскладнійших проблєм творчости а саме: що таланти не мають у нас змоги розвиватись. Що люде мають на думці, коли зупиняються на цьому висновку? Невжеж вдоволяються лише ствердженням загально відомого явища про вплив корисних матеріяльних умовин на духові сили? Те, що думають наші критики про літературу збагнути нелегко. Лекше зрозуміти: яка мета їх міркувань? У літературних питаннях вони настроєні на суспільний тон і першим своїм обовязком уважають писати патріотичні проповіди. Таким робом характеристики наших письменників стають солодковатими похоронними промовами на тему: як инакше виглядав би талант небіщика, колиб він розвивався в инших умовинах. Нема такої банальности в якій не залишився відгук колись живучої правди. Так само як нема нової правди в якій не залишились відгуки померших банальностей. Добре є починати з банальних правд для розяснення складного питання, щоби можна віддалюватись від них у процесі думання і щоби розумітись з читачем бодай у вихіднім становищі.

Повторім те, що є всім відоме. Кожний талант потребує сприятливих умовин для свого розвитку. Високий економічний та культурний рівень даної країни творить сприятливі умовини для всякої творчости. Навіть ґеній не може вповні вивволитись від свого середовища, тому, що творча уява мусить користуватись матеріялом якоїсь конкретної дійсности бодай як джерелом ідей. Повторім і те, що безпосередно торкається умовин розвитку нашої літератури. Національний гніт був першою перепоною для зросту літературної творчости; недостача культурної традиції, скрутне становище письменників, труднощі видання та розповсюднювання творів — це все здебільша лише наслідки цієї першої перепони.

А проте — є в історії нашої літератури моменти, які можуть стати доказами, що ніяка суспільно-політична недоля і ніяке особисте лихо письменника не можуть зупинити зросту справжнього таланту. Та і ці докази не є легкі. Розвиток таланту навсупереки всім зовнішним умовинам може бути доказом ґеніяльности письменника, а ґенії належать до виїмків. Крім цього можна боронити погляду, що навіть ґеній дав би кращі, повнйші, більш загально-людські твори, колиб не мусів іти проти стихії а йшов за нею. Блища знайомість історії великих літератур і житєписів великих письменників, прокидає сумніви щодо причиновсго звязку між корисними матеріяльними умовинами і творчістю письменника. Те, що є правдою для цілої літератури або одної її доби стає основою наівних теорій при аналізі творчости поодиноких письменників. Історик літератури цікавиться кляєифікацією напрямків, течій і меншбільше готових осудів; його метод і мети не треба змішувати з методами та критеріями критика який цікавиться психольоґією та аналізою письменської творчости. Аналіза творчости великих письменників доводить нас до пересвідчення, що їх найважша боротьба за хліб насушний ставала дуже часто одним з найсильнійших творчих побудів і що без неї твори не зродились би. Гіркі досвіди і болісні пережиування автора стають таким багатим матеріялом творчости, що здебільша не можна уявити собі ні величини даного письменника ні вартости його творів саме без того матеріялу, яким він покористувався.

Чи можна вірити, що Муза Шевченка дала би кращі поетичні зразки, колиб Шевченко скінчив супокійно Академію, Університет і мав змогу працювати над своєю освітою у безжурних, свобідних умовинах інтеліґента? Річ не в тому чи „Кобзар" є архитвором поза яким важко уявити собі в нас кращий том поезій. Річ у тому чи поет міг би добути із себе твори, бодай рівної вартости, колиб його життя змінилось настільки, що він не найшов би ні одної анальоґічної ідеї ні форми, які стали засобами його творчости і основою його величини як поета, у тих умовинах, які йому довелось пережити. Відомо, що так само як недостача освіти стає часто перепоною для розвитку таланту — так само є вона часто сприятливою для поета, який може тим свобіднійше дати волю своїй уяві ще не прохололій від критичної рефлексії. Творчий хист є здебільша нічим иншим як щасною несвідомою здібністю обмежити обсяг своїх ідей та засоби їх вислову.

У нас кажуть часто про нещасно змарновані таланти. Ці нарікання торкаються здебільша молодих письменників, яких буцім-то виснажила сіра буденщина. Над старшими письменниками, які пишуть до смерти бідкають рідко тому, що головним доказом таланту письменника вважають у нас сам факт, що він постійно пише. На цім факті є подекуди основані також зітхання над молодими пропащими талантами. Письменником уважають у нас кожнього, хто щось друкує. Друкує кожний, хто щось пише. А пише кожний, хто вважає себе письменником. Таким робом що десять літ зростає молода література на якій будуються надії щодо її майбутнього розвитку. Т. зв. сучасна література зростає у нас завдяки т. зв. гріхам молодости. Більшість письменників дійшовши до зрілого віку, до менту в якому щойно повинна виступити вперве з друкованим твором — ломить перо. Коли зважити, що цей мент вяжеться часто з придбанням якогось суспільного становища, з матеріяльним забезпеченням авторів (нерідко й з подружжям!), тоді важко погодити падькаючі над ними голоси критиків з фактом, що найкращі зразки таланту цих авторів були зроджені у злиднях, у хвилини зневіри, під впливом чарки або похмілля від недоварених ідей.

Та ранійше ніж ствердити факт, що якийсь талант змарнувався, треба ствердити, що талант істнував. Нема нічо лекшого як казати про розтрачені таланти, коли ніхто не піддає у сумнів талановитости літературних спроб. Нема нічо важшого як сотворити умовини для розвитку справжніх талантів, коли критика не вміє відріжнити пересічного мазуна від автора, який шукає нових засобів для вислову своєї індивідуальної вразливости. Критик, який обвивачуючи небо та землю шукає дуже таємних та далеких причин занепаду рідної літератури повинен би перш усього подумати про себе. Він є тим, який має змогу дати доступ до літератури справжнім талантам, він повинен знати секрет як відріжнити талановитих від неталановитих; він повинен виявити молодим письменникам їх слабощі та силу і приготовляти їх до суворих домагань нелегкого мистецтва — писати. Одначе добродій, який з суспільного обовязку сповняє функції банкового урядовця складаючи щорічний біляно „плюсів" та „мінусів" літературної продукції — повинен перш усього бути критиком себто талановитим письменником. Якщо він є ним то він знатиме, що молодечі таланти прокидають у патріотичних серцях ті самі надії, що діти у серцях своїх родичів.

Усі ми, коли були малі, визначувались виїмковими талантами. Згодом наші родичі не могли вийти з дива: чому їх великі сподівання не сповнились. Віра у своїх дітей робить родичів не лише сліпими, але й діточими. Справоздавці нашої літератури піклувались невпинно вихованням дітей. У дотеперішних оглядах та підручниках нашої літератури ви не найдете ні натяку на те, що крім дітей істнують ще дорослі, — що крім наших рідних ґеніїв істнують ще чужинні таланти. Автори таких книжок не можуть не знати про їх істнування; вони читають їх і інколи навіть зітхають: чому ми не маємо таких. Одначе вони не в силі звязати чужинної творчости з рідною ні у своїй уяві ні у своїй рефлексії. Вони не в силі користуватись чужою творчістю для збогачення власної. І вони не добачують цього. Тим менше можуть вони доглянути того, що саме це є одною з головних причин чому таланти так важко у нас розвиваються.

Михайло Рудницький.

Над могилою Макса Нордава.

Жидівська нація потерпіла болючу втрату. Дня 22. січня в Парижі упала головна колюмна сіоністичного руху, помер письменник небуденної, а свого часу світової слави — Макс Нордав. Біля імени того письменника в другій половині минулого століття здіймалася нераз буря ентузіязму й ненависти. Критичні студії Нордава були в свою пору найактуальнійшою лектурою.

Ще як студент університету в Будапешті, Макс Нордав звернув на себе увагу читачів пробами свого пера, пробами повними бойового запалу. Всесторонній, як мало хто з жидівських письменників тої доби, безкомпромісовий в осудах, бистрий у обсервації, оригінальний в освітлюванню всіх проявів духового життя Европи, Нордав пише цілий цикль критичних студій, у яких вивертає горі корінем всі традиційні божища літератури, руйнує освячені авторітети і з холодним ножем аналізи розглядає та піддає сумнівови творчість таких визначних велитнів як Толстой, Ніцше, Ібзен, Достоєвський та инші. Стаючи на досить вузкому становищі історичного матеріялізму, він консеквентно міряє одним мірилом всю літературну творчість Европи, відмовляючи вартости всему, що не відповідає вимогам його світогляду, ще не зовсім скристалізованого і глибокого. Неуступчивий та безпощадний, він охрестив імям декадентизму хороби і розкладу майже все, що створено в 19 і 20 віку, чим викликав немалий фермент та спричинив переоцінку цінностей в літературному життю. Неодин ореол ґенія стратив багато на своюму блеску, завдяки аналізі Нордава, а позитивним наслідком того був факт, що серед читаючих кругів меншала безкритичність у відношенню до літературних авторітетів.

Збірки творів Нордава як „Конвенціональна брехня людства", „Парадокси", „Звиродні́лість" та цілий цикль статей про театр і драму, здобули і авторові популярність, особливо на склоні 19. віку, в добу панування матеріялістичного світогляду у фільософії та натуралізму в мистецтві краснім.

З часом, коли перевагу взяв погляд, що всеї культури не можна оцінювати як продукт чисто економічних умов, імя Нордава дещо зблідло у блеску зірниці неоромантизму та ідеалізму. А вже модерна творчість, як імпресіонізм та експресіонізм у ріжних його нюансах, ця творчість що пливе з джерел ірраціонального та засвідомого — була цілковитим запереченням раціоналізму Нордава. Не вдоволяючись літературною працею, Нордав перекидається на инші ділянки творчости, стає публіцистом, політиком, а опісля навязавши приязні відносини з Герцлем, стає з ним на спілку головним орґанізатором сіоністичного руху та творцем сіоністичної партії. І в історії змагань жидівської нації за свій державницький ідеал, імя Нордава записано як „тріумфальну браму сіонізму". Ідея сіонізму, це було головне джерело, з якого Нордав черпав своє творче натхнення, гарт і фанатизм у боротьбі.

Виснажений довголітньою працею Нордав віддав останки своїх сил на двигнення незалежної палестинської держави. Вістка про його смерть викликала голосний відгомін в літературному світі та збудила щирий жаль серед жидівського народу.

Ол. Бабій.

Реставрація ікон в Національному Музею.

В затишi Національного Музею при вул. Мохнацького у Львові провадиться саме систематична робота, яка дасть можливість всестороннього обслідування минулого і розвитку в майбутньому, українського національного мистецтва.

Відомий в Росії археольоґ і знавець іконоґрафії Володимир Пещанський провадить реставрацію і систематизацію ікон, яких за довгі роки чимало скупчено в музею.

Управа Національного Музея давно думала про те, аби знайти такого знавця, який би перевів вище згадану роботу і ще в 1916 р. через кустоса музея п. Свєнціцького, коли той був у Києві, запропонували д. Пещанському приїхати до Львова і занятися реставрацією старих ікон, що переховуються у музею в великій кількости, але дякуючи умовам моменту тоді не вдалось цього зробити.

Управу Національного Музея сильно займала думка, аби то національне богацтво, яке вона має у музею, привести в порядок і використати його, а тому в 1921 році вона звернулась до совітського посольства у Варшаві, аби воно вихлопотало дозвіл перед урядом совітської України на приїзд п. Пещанського з Росії до Львова, для переведення вище згаданої роботи.

Відповідь була неґативна. Тоді п. Пещанський на власну руку утік з Росії — а дібравшись до Львова, зараз таки узявся до праці в Музею. Його роботу можна поділити на три головні фази:

1) Реєстрація ікон, 2) опис їх, 3) систематизація їх.

До сього часу відреставровано і описано 34 ікони.

Після переведення реставрації п. Пещанським ікон, вони оживають, робляться свіжими, блискучими.

І нічого дивного немає, що ікони, яким нараховується по кількасот літ і на яких осіло сила сажі, накапало воску, налипло ріжного пороху, загубили свою первісну силу, вираз, ясність, які їм знов повертає реставрація.

Для порівнання п. Пещанський залишив одну ікону „Успенія" невідреставрованою.

Такі очистки ікон від всього зайвого, конче потрібні, бо часто, після цієї роботи само означення віку і вартости ікони з ґрунту міняється.

Скажім, ікона до очистки була занотована як памятник XV. в., а після очистки виявляється, що її

треба залічити або на 50 літ раніш, або — пізніш.

У п. Пещанського вже трапилось кілька таких випадків.

До сього часу вже відреставровані ікони були з повітів:

станиславівського, добромильського, Турки, Старий Самбір, Долина Стрий.

З найбільш цікавих ікон до сього часу були:

Фрагменти „Розпяття“ — з кінця XIV. віку.

Ікона „Св. Юрія“ — з кінця XIV. в., яка цікава своєю спільністю з іконою суздальської школи (Росії) „Св. Михайла“ — XIV., віку зі збірки Рябушинського.

Ікона з „Чина“ — „Св. Василій Великий і Св. Петро“ — які виділяються серед всіх инших своїми кольорами, способом малювання обличчя, композицією, рисунком, силою виразу в постатях і надписами на листах, які находяться в руках Св.

В надписях поміщено вплив готицького письма.

На підставі тільки частинно переведеної реставрації лише 34 ікон вже можна сконстатувати спеціяльно місцевий спосіб виготовки донюк для ікон, як і спосіб малювання їх, так би назвати „галицький“.

Робота п. Пещанського відкриває для наукових дослідів необняті горизонти цілком досі не передбачуваних можливостей.

Саме тепер, коли українське національне мистецтво почало відроджуватися і виробляти свої шляхи, робота п. Пещанського на часі і надзвичайно цінна тим, що вона допоможе артистам-малярам заглянути глибше в душу і серце українського мистецтва минулих днів і надточити нитку загубленої традиції.

Юрій Магалевський.

Література до історії української революції.

З чужоземної літератури на цю тему на перше місце вибивається своєю скількістю література російська. Переважає в ній головно мемуаристика, спомини, які здебільшого тільки посередно для нас цікаві, торкаючися головно боротьби з большевиками ріжних російських „білих“ армій на нашій території, яка виступає в сих авторів в засади під іменем „Юга“ Росії. Тільки дещо відноситься до нашої справи безпосередно, але майже з правила трактується коли не просто ворожо, то з певною нехіттю або призирством і то не залежно від тої чи иншої форми — Українського Уряду: до Центральної Ради, Гетьмана чи Директорії. Для Москалів — усе це сепаратизм, бунт проти Росії.

На першому місці треба відмітити книжку відомого російського вченого й політика П. Мілюкова „Исторія второй русской революціи“, Т. 1, вип. 1, (Софія, 1921), де є й про нас мова. А саме в підрозділі 3-м 3-го розділу, названім „Розчленовання Росії під гаслом „самоозначення“ (sic!) оповідає Мілюков і про український „сепаратизм“ (ст. 149—164), почавши від діяльности „Союза визволення України“, а кінчаючи „Зїздом Народів“ за Центральної Ради. Ціле се оповідання перейняте нетаємною ворожнечою до українського руху, який тепер для автора, що колись перед війною у Думі виступав у його обороні, є тільки робота „наших ворогів“ (Німців). Спеціяльно очорнює Мілюков „Союз“, послугуючися брехливими зізнаннями В. Степанківського, зложеними в серпні 1917 року, перед російськими воєнними властями. В цілости — сторінки присвячені українській революції в „Історії“ п. Мілюкова нічого не варті і тільки компромітують і самого патентованого „історика“ і його quasi наукову працю.

Тутже принотуємо спомини київського діяча К. Оберучева „Въ дни революціи“. Ню-Йорк, 1919 р.

Далеко інтересніші для нас „Воспоминанія объ „Украинѣ“ 1917—1918“ другого нашого ворога б. царського генерала герцога Г. Н. Лейхтенбергского (Берлін 1921, Вид. „Дѣтинецъ“). Як і годиться царському генералови, герцог не узнає ніякого українського народу, не то вже держави, але що він перебував за гетьмана у Київі і як сам оповідає, брав чинну участь у підземних підкопах проти нашої держави, обертаючися в урядових кругах (бував інтимно і в гетьмана) і серед німецького командування, то спомини його тим самим набирають для нас значного інтересу.

Дуже цікава й важна для нас книжка жидівського діяча А. Марголіна „Украина и политика Антанты“ (Берлін, 1921, вид. Ефрона). Автор прихильно настроєний до нас, був навіть на дипльоматичній службі в У. Н. Р., але в своїй діяльности він усеж передовсім російський „Еврей і гражданин“, а не послідовний український діяч.

В усякому разі книжка д. Марголіна містить богато цікавого матеріялу для історика української революції.

Цікаві також спомини другого „русскаго Еврея“, А. Гольденвейзера, уміщені в VI. томі берлінського „Архива русской революціи“ під заг. „Изъ кіевскихъ воспоминаній“. Спомини дуже широкі, дають богато подробиць з київського життя революційного часу, але писані з погляду російського Жида — асимілятора.

Не минуть уваги нашого історика й ті кілька сторінок із книги В. Станкевича „Воспоминанія“ (Берлин, 1920, вид. Ладижнікова), де той торкається й України (ч. 3, розд. 3, § 3: в Кіевѣ). Станкевич оповідає, як то російське офіцерство, згуртоване в Київі, хотіло скинути Скоропадського. Виступ не вдався, бо Скоропадський у самий день його випустив свій маніфест про федерацію.

Київа торкається й стаття С. Сумского „Одинадцать переворотов (гражданская война в Киеве“ в журналі „Летопись революции“) большевицького видавця Гржебіна (книга 1, 1923 р.). Сюдиж віднесемо й спомини Романа Гуля „Кіевская эпопея“ („Архивъ Русской Революціи“ том. II). Про Гетьманщину оповідає й знаний бундовський, а тепер большевицький діяч М. Рафес у своїх споминах „Наканунѣ паденія гетьманщины. Из переживаній 1918 р.“ (Київ, 1919). Про боротьбу українських повстанців з Німцями за Директорії див. цікаву згадку в 2-й кн. „Историка и Современника“ майора Г. Франце: „Эвакуація германскими войсками Украины“.

Про економічні справи, висунені революцією, звертають увагу статті І. Ходорова про земельну справу в харківськім збірнику „Южное Дѣло“ 1918 р.: „Опытъ соціализаціи земли на Украинѣ“ (Зб. 1-й) і „Земельное законодательство на Украинѣ послѣ переворота“ (Гетьманського. В. Д.), (зб. 2-й) та Фрея „Денежное обращеніе на Украинѣ“ (зб. 1-й). Се досить поважні огляди, але перейняті всеж таки єдино-неділимським духом. Ще з більшою силою виявляється сей ворожий українству дух у статтях п. Балабанова, уміщених в сьому таки збірнику: „Великая Украина (зб. 1-й) і „О нѣкоторыхъ предпосылкахъ украинскаго движенія“ (зб. 2-й). Але це вже публіцистика, а таких публіцистичних статей на українські теми по російських журналах гук, їх годі вилозити. Тай властиво особливого інтересу для історика вони не представляють. Цікаві вони хиба для характеристики непримиренно-ворожого відношення до українського руху всіх шарів російського громадянства. Огляд такого рода матеріялу дав П. Стебницький ч. 27. київського „Книгаря“ (за листопад 1919 р.) в статті „Російський місячник на українськім грунті“ (розглянено 6 рос. журналів, що появились на Україні в 1918 р.).

З окремих епізодів революції варті уваги стаття К. Герасименка про Махна в 3-ій кн. „Историка и Современника“ й „Зеленая книга“ Н. Вороновича (Прага 1921), збірник матеріялів і документів до історії селянського руху в Чорноморщині.

До історії Денікінщини й Врангілівщини маємо цілий ряд більших і менших споминів, цікавих і для українського історика з огляду на те, що операції сих генералів відбувалися на нашій території. З маси відповідного матеріялу можемо поки що зареєструвати отсе: Валентінова „Крымская эпопея“ („Архив русской рев.“ т. V.), Записки ген. Денісова „Гражданская война на Югѣ Россіи 1918—1920“. Кн. I. Константинопіль 1921, Добриніна „Борьба съ большевизмомъ на Югѣ Россіи“, Фон-Дрейера „Крестный путь во имя родины. Двухлѣтняя война красного сѣвера съ бѣлымъ югомъ 1918—1920 года“. (Берлін 1921), Г. Покровскаго „Деникинщина. Год политики и экономики на Кубани (1918—1919 г.), вид. Гржебіна „Библиотека мемуаров“ Ч. 8 (1923), Г. Раковского „Въ станѣ бѣлыхъ. Отъ Орла до Новороссійска. Гражданская война на Югѣ Россіи“ (Константинопіль 1920) та „Конецъ бѣлыхъ. Отъ Днѣпра до Босфора. (Вырожденіе, агонія и ликвидація)“ — Прага 1921, вид. „Воля Россіи“ (важні між иншим для історії революції на Кубані), К. Соколова. Правленіе генерала Деникина. Изъ воспоминаній“ (Софія 1921), Филимонова „Расправа съ кубанской Радой“ (Архивъ русск. рев.“ т. V), Штіфа „Погромы на Украинѣ (Періодъ Добровольческой Арміи)“. Подібного рода споминів є значно більше, але сидючи у Львові годі всі навіть принотувати, не то переглянути.

Можемо тільки звернути увагу читачів на отсі три згадані вже вище видавництва, присвячені історії революції: „Архив русской революціи“, що виходить в Берліні під ред. проф. І. Гессена (досі появилося 6 томів, дуже гарно виданих), „Историк и Современник“ (видання О. Дякової, вийшло 3 томи, 4. друкується) і „Летопись русской революціи“ Гржебіна.

На другому місці що до числа йдуть польські видання. З них можемо принотувати тільки три: брошуру Яна Урсина Замараєва „Pierwsze walki o niepodległość Ukrainy (Ruch ukraiński 1917—1918 roku)“ (Варшава 1920), та книжки Корнеля Макушиньского „Radosne i smutne“ (Варшава 1922, вид. 2.) і Софії Коссак-Щуцкої „Pożoga. Wspomnienia z Wołynia 1917 — 1919“ (Краків 1922).

З них тільки перша брошура відноситься з симпатією до українського руху, але за те не дає нічого для історика. Инші містять багато побутового матеріялу, ряд цікавих моментів із пережитого, але відносяться до нас із звичайним у польських патріотів почуттям. Особливо Макушиньский не криє своєї погорди і призирства. Щуцка-ж по свойому навіть любить Україну, боготворить її, зве своєю вітчиною, та для неї вона не українська земля, а „наша — польська, помимо трактатів“.

Але для історика її книжка найцінніша з усіх трьох.

В инших мовах не можна натомісць зазначити нічого важливого. Офіціяльне англійське видання „The Ukraine. Handbook prepared under the direction of the Historical Section of the Foreign Office N. 52“ (Льондон 1920) не вільна від помилок. Складається вона з таких розділів: фізична і політ[illegible] географія, історія, соціяльні [illegible] політичні умови, економічне становище. Історія доведена аж до упадку Гетьманщини й повстання Директорії.

Елементарні відомости подає й французька книжка Шарля Дебрей (Debreuil) „Deux Années en Ukraine (1917-1919), Париж 1919. З трьох її розділів для нас ще інтереснійший 1-й, де автор оповідає про свій побут на Україні в 1917—1918 рр. Оповідання має фейлетоновий характер. В дальших двох розділах містяться короткі відомости про Україну — географія, література й історія. Книжка врештою перейнята симпатією до нас.

Так само з симпатією до нас писана й фінська книжка Рейно Сільванто „Ukraina ja Ukrainalaiset“ (Україна та Українці), видана в Гельсінгфорсі 1919 р., але має вона виключно інформаційний характер, знайомлячи Фіннів із далекою, мало відомою, але симпатичною країною.

На сьому я можу й покінчити свій огляд. Тільки мушу ще доповнити деякі пропуски першої частини. А саме до огляду української літератури слід ще додати спомини Г. Юртика „Перший Симферопольський полк імени гетьмана Петра Дорошенка“ (події 1917 р.) в 1-ій кн. „Літ. Наук. Вістника“ з сього року, далі брошуру вид. „Червоної Калини“ „За Золотоверхий Київ“ (Львів 1922), де є спомини: четаря К. К. Бої на вулицях Київа 1918 р. і К. Поліщука, При Центральній Раді. Далі варто відмітити коротенькі спомини Евгена Зибликевича (вид. ред. „Стрільця“, Камянець 1919 і 2-ге вид. ред. „Українського Прапора“ Відень 1921). Вкінці змістовну брошуру Е. Бородієвича „В чотирокутнику смерти. Причинки до трагедії УГА. на Великій Україні“ (Львів 1921, вид. А. Окпиша). Що до праці П. Христюка, то 4-ий том її вже вийшов (із датою Відень 1922). Доведений він до загострення відносин уряду УНР. з галицькою Диктатурою.

На жаль у Львові його чомусь не можна дістати. — Брошура Г. Піддубного появилася не в 1920 р., як хибно було надруковано, а в 1921.

Д. Дорошенко.

З записної книжки бібліофіла.

Еміль Гоман (Haumant), проф. історії в Сорбоні, зять і спадкоємець по катедрі славнозвісного Рамбо, випустив книжку про проблему єдиної Росії (Le probleme de l'unité russe. Paris. 1922. Chez Bossard. in. 16°). Розбираючи в коротких рисах питання ріжних тамошніх народів, кожнього зокрема, він приходить до переконання, що майбутня Росія буде федерацією держав на зразок Сполучених Держав Америки.

*

На днях в Парижі вийшла новим виданням (Crès) з малюнками Де Костера „Легенда про Уленшпігеля“ повна назва якої „La Légende d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak“. Це є свого роду „національна біблія“ Бельгії. В перекладі назва Уленшпігель визначає: Зеркало Сови. Він Фляманде́ць, „і, каже він, з гарної країни Фляндрії“... Роман трактує про XVI. в., часи підчас боротьби Нідерляндів з Еспанією, — страшні часи, коли Альба з інквізіцією лютував в Брукселі, Лейдені і Антверпені. Уленшпігель це один з тих Гезів, що бореться за незалежність батьківщини. В цій боротьбі йому допомагає віддана Неллі і Лам Гедзак, тип Санчо з Дон Кіхота, або Фальстаф Шекспіра. Уленшпігель є символом свободи і тому він безсторонний. „Не можна поховати Ул., розум, і Неллі, серця, мати Фляндрії“.

В перший раз ця легенда була видана в 1867 р. в Брукселі. Де Костер, автор її, це народовець з 1867 р.; він написав і инші твори на фландрські і брабантські сюжети.

Він помер у великій біді в 1879 р.

В 1914 р. „Русскія записки“ друкували на російській мові працю Костера. Дуже варта би перекласти її на українську мову: Чекаємо на

кавого моглаб вона росказати українському громадянству.

*

В Кембриджі вийшло в світ „A History of American Literature“ — монументальне видання в 4. томах, над якими працювало 34 людей. Це є найкращий і найдокладнійший твір про американську літературу від XVII. в. до наших часів.

Афоризми й сентенції.

„З латинською расою скінчено, зараз черга на англьо-саксонців, які в свою чергу будуть знищені Славянами. (Фльобер до своєї племянниці Кароліни. 5. X. 1870.).

*

„Я завсіди гадав, що треба писати так, як вимовляють“. (Вольтер до Абата Олівета 5. січня 1767 р.).

*

Той, хто підчас революції знає, чого хоче і що робить, є певний того, що врешті диктуватиме свою волю иншим. Така є льоґіка фактів і політика мас. (Прудон 8. січня 1850 в „Voix du peuple“).

*

„Я не жду більше справедливости від людей“. (Ж. Ж Руссо до m-me де Саржін 15. I. 1772 р.).

І. Б.

Париж, у січні 1923.

Рецензії.

Альбом пісень на один голос в супроводі фортепяна д-ра Ярослава Лопатинського. Видання Торбана Ч. 104, у Львові.

Давно уже заповіджений: Альбом сольових пісень д-ра Ярослава Лопатинського, нарешті появився. Причиною властивого припізнення було це, що альбом, який друкувався в Німеччині, мандрував від стації до стації, доки його щасливо пропущено через кордон до Львова.

Д-р Я. Лопатинський, по професії лікар, проживаючий під пору мабуть у Київі, написав вже чимало сольових пісень, із котрих кращі видав уже ранійше у виданню Музичної Накладні „Торбан“ у Львові. В такому порядку, в якому виходили тоті пісні поодиноко, видано оце названий альбом. Усіх пісень разом є 18, а всі вони одна в другу гарненькі, голосово й фортепяново не трудні, характеристичні своєю милозвучністю та приступні для кождого не дуже вибагливого співака. Особливож гарні є пісні: „Хмари“, до слів М. Вороного, „Най цвіти-рожі зацвитуть“ слова О. Луцького, „Зелений гай, пахуче поле“ слова П. Ґрабовського і другі. Деякі з тих пісень є перекладені самим композитором на польську мову, а три пісні є зложені до німецьких віршів, з яких найкращою є пісня: „Сам на береві лежу“. Специяльного характеру, або манєри у тих піснях не слідно, за те видно у них ріжноманітність, то веселі, то знов сумні, залежно від тексту.

Само видання цього альбома, як на теперішні погані часи дуже солідне, ноти читкі, папір добрий, а особливо гарно представляється вінєта з українською вишивкою, по середині якої поміщено знимку з фотографії композитора. На жаль тільки правопис залишився той сам, який був на давніх плитах, що мабуть з огляду на великі кошти передруку не можна було тепер справити.

М. В.

Бібліографія.

А) Книжки:

Іван Франко: ВЕЛИКИЙ ШУМ. Повість. Ст. 134. Вінєтка кисти арт. мал. П. Ковжуна. Накладом „Краєвого Союза Кредитового“. Львів, 1923. Вид. III.

Михайло Коцюбинський: ТВОРИ. Том I. З портретом письменника і критичною статтею доц. унів. Л. Білецького. Вінєтка кисти архітекта В. Січинського. Ст. 130, Видавництво „Атенеум“. — Львів. 1923 р.

Дмитро Николишин: РОЗВІЯНЕ ЩАСТЄ. Сценічна поема. Ст. 30. „Дрібної Книгозбірні ч. 2. Коломия, 1922.

І. Зубенко: НАШІ ЛИЦАРІ Й МУЧЕНИКИ. Збірка перша, Ст. 28. Видання Культ.-Осв. відділу 3 тої Зал. дивізії. Каліш, 1922.

Ф. Крушинський: МОТРЯ КОЧУБЕЇВНА. Трагедія в 5 актах. Ст. 42. Видавництво „Веселка“. Каліш, 1922. Ц. м. п. 500.

Б) Журнали:

„ВЕСЕЛКА“. Літературний місячник ч. 6. 7, 8. жовтень, листопад і грудень 1922. Зміст: Меріям — З циклю „Вона умерла“, Евген Маланюк — Осіння молитва, І. З-ко Осінь. Юрій Дараґан — Осінь, Антін Павлюк — Осінь, Борис Гомзин — У довгій ночі, Ларіса Ельде — В осени, Апольоній Листопад — З циклю „На хвилях одгуку“ — Осінні сонети, П. Загоруйко — Дзвони, Рабіндрат Тагор Зі збірки „Плодозбір“, Василь Лімниченко — На потужмо блеск світанку, Евген Маланюк — Держава жовтня. Меріям — Вечір, М. Осика — Розграблений храм, Роман Петрійчук — Перстень глибин, А Монтревор — З циклю „Під чужим небом“, Меріям — Як сірі мряки, Юрій Дараґан — З циклю „Луна минувшини“ — Ольга, І. Л о. — Буде, І. З-ко — Літо, Апольоній Листопад — Таємність ночи, Борис Б. — Русалка, Василь Лімниченко на Верхах, Антін Павлюк — На кладовищу, І Л-о — В останнє передзвонили хмари, Поль Верлен — І місяць білий, М. Осика — І як во дні они, Галина Орлівна — З пісень поневоленого духа, Валентин Конопацький — Надуті чайми, Леонід Шиш — Я часами чую згуки. Семен Левченко — Осінь, Олекса Карманюк — Мій сон (Закінчення), Борис Гринвальд — Гами, П. Лан — Під враженням, М. Подоляк — Водоспад, Ф. Крушинський — Мотря Кочубеївна, Мистецька Трибуна, Хроніка. Журнал на 58 стор. звичайної 4-ки. Ціна приміника 1.000 м. п. Адреса: Каліш, Польща, табор інтернованих ч. 10. „Веселка“.

В) Календарі.

Ілюстрований календар Сирітського Дому. Ст. 162. Старанням і виданням СС. Василіянок у Філядельфії, Па. ц. 50 ц.

З видавничого руху на Великій Україні.

О. Е. Єфименко: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. Випуск І. Під редакцією і примітками акад. Д. І. Багалія. Ст. 166. Державне Видавництво України Харків 1922.

Василь Атаманюк: ДВІ КАЗКИ, або Сплячий Козак. Пєса — казка на 1 дію. Три картини із часів початку Великої Революції. Ст. 28. Катеринослав 1922.

Василь Атаманюк: ХВИЛІ ЖИТТЯ. Поезії. Книжка друга. Ст. 66 + III. Катеринослав 1922.

Я. Мамочтів: СУЧАСНІ ПРОБЛЄМИ ПЕДАҐОҐІЧНОЇ ТВОРЧОСТИ Частина перша. Педагоґ як як мистець. Ст. 78. Всеукраїнське Державне Видавництво. — Харків 1922 р.

Ю. Меженко (Іванов): БІБЛІОТЕЧНА ТЕХНИКА. Ст. 54. Державне Видавництво. — Київ 1922 р.

Матвій Щербина: САДІВНИЦТВО ПЛОДОВЕ ТА ЯГІДНЕ. Загальний підручник садівництва з великим справочним відділом 74 малюнки в тексті. Ст. 376. Державне Видавництво. — Київ 1922 р.

А. Терниченко: КУРС ХЛІБОРОБСТВА. Частина І. Грунтознавство. Видання друге доповнене й виправлене. Ст. 132. Державне Видавництво. — Київ 1922 р.

К. Лебединців: ЛІЧБА Й МІРА Аритметика в звязку з початками ґеометрії. Для трудової школи або самонавчання. Ч. І. Вид. II. Ст. 152. Державне видавництво. — Київ 1922 р.

НОВИНКИ.

— **Підвишка передплати.** В останньому тижні дзук ґазати знов підскочив о 30% а ціна паперу майже о 50%. Зі ст дорож ечі приневолює нас підвести ціну одного примірника вже від 23. с. м. на 300 Мп., а передплату від 1. лютого с. р. на 7.000 Мп. місячно. — *Адміністрація.*

— **Конфіската.** Попереднє (20) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за статтю п. з. „Українська Національна Рада“ та два місця в рубриці „Преса“.

— **Рішучо за багато цензур!** „Ще одна конфіската“. Львівські поліцисти не вважаючи на те, що вона до цензурних практик найменче покликані, та що львівська прокуратура не спить а конфіскує з власної пильности кожде число нашого часопису, увихаються по трафіках і забирають відтіля числа часопису уже по переведеній конфіскаті; так було нині в трафіках на Льва Сапіги 27 і Городецькій 89. Крім того один ревний поліцист заявив трафікантці Гімпльовій на Казимирівській вулиці, що вона „буде карана“, коли продаватиме в себе „Вістник“. Чи не забогато тих „цензур?“

— **Одно село — 740.000 мп. на народні цілі.** Село Острів, тернопільського повіту зібрало 740.000 мп. на народні цілі, підчас різдвяних свят. Жертвуючи, так поважну суму, хотяй і в польських марках, дало село Острів доказ великого патріотизму, безмежної любови та зрозуміння до всього того, що для нас дороге та конечне. Тим більшою буде лепта Острова, коли взяти під увагу, що воно належить до найбільше знищених сіл в тернопільськім повіті (на 350 домів 275 спалених), де до нині ані один Українець не дістав нічого з т. зв. експозитури, не говорячи вже про шикани, арешти та доноси з боку місцевих „власть імущих“. Збіркою на „Рідну Школу“ занялась Вп. Пані Глуховецька, жінка місцевого приходника. Ініціятором збірки на українську унів. молодь та політичних вязнів, був М. Антків селянин, містоголова чит. „Просвіти“, що відбув підчас виборів 14 днів „цвіченя“ в терноп. вязниці. Живу участь приняли також у збірці селяне: П. Шумський, М. Ярмуш, Й. Симчишин, Н. Кріса, В. Кушнірський, В. Сагайдак і др. Із зібраної суми 740.000 мп. призначено „Рідній Школі“ 300.000 мп., Сиротам 71.000, решту на українську унів. молодь та політ. вязнів. Не від речи буде згадати, що на українську унів. молодь і політичних вязнів суму 369.000 зложило тільки 32 господарів, найбільше свідомих Острівчан.

— **Сумні вісти.** П. Василь Найда ві Стрия (Нові кошари), який недавно повернув із Сибірі інформує нас, що в ріжних місцевостях померли оці вичислені Галичане бувші австрійські полонені: Юліян Базилицький зі Львова (покінчив самоубийством в 1919 з причини нужди в Красноярську), Вольф Берґер з Дрогобича, Олекса Замлинський, Ефраім Кіндлер, Микола Донець із Долини, Олекса Цюпа з Калуша, Іван Юрчак із Медики, Яков Міллер із Городка, Микола Мандзій із Жирави Ж, Лев Микита з Добрівлян, Петро Хомяк, бувший війт зі Стронятина і Григорій Лищак городник з околиць Мостиск. За близшими інформаціями звертатися на подану в горі адресу п. Найди

— **Вечір Богдана Лепкого.** З огляду на те, що дня 5. лютого відбудуться великі вечерниці в користь українських інвалідів, комітет для відсвяткування ювілею Богдана Лепкого, дався упросити пересунути дату Лепківського вечора з 5. на 7. лютого ц. р.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Позір!** Ще й тепер як маємо перерібки футряних жіночих плащів, ніцівки, поправки та нові мужеські футра, сирі шкіри на продаж і виправи, то обовязком кождого іти до одинокої української фірми Карпяка Львів Куркова 11 а. 1494 1-10

— **Килими глинянські** гарні і не дорогі, гафти, шифони, нитки і т. д. поручає; сукні, біля зі смаком, совісно й дешево виконує Жіноча спілка „ТРУД“, Львів, Ринок ч. 39. (вл. дім). XVI 1—10

— **„Сокіл-Батько“ у Львові,** закупив велику скількість творів найновійших видавництв і розсилає на знані адреси за післяплатою по дуже приступних цінах. Дохід призначений на уладження українського городу у Львові. Т-во певне, що суспільність віднесеться прихильно і причиниться своїми датками до взнеслого діла. 1564 1-2

— **Вечір Союза Українок.** Хто не вспів заспокоїти своєї жагучої туги за безжурним дозвіллям на вечірницях „Червоної Калини“, хай не тратить надії, бо нині дня 27. січня в салях „Української Бесіди“ уладжує симпатичний своєю інтімністю вечір „Союз Українок“. На ньому то вже напевно загуляють і ті, які від уродження не гуляли, або в критичний момент життя присягли не гуляти. 1574 1—1

Скавтінґ, його історія, зміст і завдання на Україні.

(Продовження.)

Першим кроком в напрямку осягнення тих великих успіхів, які заповідає плекання пласту, булоб видання скавтової белетристики. Українські видавці, викидаючи сотні тисяч книжок на ринок, мало дбали про своїх читачів. А між тим першою мусілаб бути забезпечена від духового голоду середня шкільна молодь і задовольнена тим, що її цікавить, а не тим, що рахують необхідним давати їй учителі та державні урядовці. Молодь найбільш цікавиться ріжними подорожами, пригодами на суші та на морі, та фантастичними оповіданнями. Українська література дуже бідна на книжки того рода, що „Син України“ — В. Золотополця та І. Федіва, або „Чмелик“ — Королїва-Старого. Гарні переклади таких славетних творів всесвітньої літератури як „Пісня про Гайявату“ — Лонґфело, „Книжка про джунґлі“, „Білий тюлень“, „Пригоди Кіма“ — Кіплінґа, „Пригоди Тома Соєра“ та „Гека Фіна“ — Марка Твена, я не кажу вже про Г. Емара, Ф. Купера, Майн Ріда, Джека Лондона і и., моглиб з де-де більшою користю заступити нашій молоді таку літературу далеко танійшого польського чи московського зразка.

Типовою прикметою згаданих творів є опис боротьби людини з природою та несприяючими обставинами, з якої він завжди виходить переможцем, віра в силу людини, в перемогу добра і правди. Такої саме героїчно-романтичної літератури потрібує наша молодь.

Не менш потрібне видання скавтового підручника, бо книжка „Пласт“ Тисовського, яка вийшла у Львові ще перед війною, випродана. Треба також зазначити, що вона потребує ґрунтовного перероблення та доповнення відповідно сучасним вимогам скавтінґу.

Необхідне також поширення пластової ідеї та інформацій про скавтінґ серед громадянства, та на сторінках нашої преси, бо хоч кожний інтелиґентний Українець чув про скавтінґ, але, на жаль, мало хто знає головніщі засади його організації. та його проґраму.

Скавтінґ — це така система виховання, котра дбає як про розвій духових сил молоді, так, не в меншій мірі, фізичних. Його ідеалом є здорова тілом молодь, яка в своьому життю додержується скавтових законів моралі, котрі є осно-

вою скавтінґу, його краєугольним каменем. Ці закони в перекладі з чеської мови виглядають так:

1) Скавт (пластун) над усе шанує свою честь. Він завсіди говорить правду і додержується свого слова. 2) Пластун є вірний і відданий рідні, свойому народови, державі і владі. 3) Пластун є завсіди готовий з охотою допомогти ближнім. Він що дня робить не менше одного доброго діла. 4) Пластун є приятелем всіх людей доброї волі і братом кожного пластуна. 5) Пластун є чемний і послужливий. 6) Пластун любить природу і охороняє її та цінні людські витвори. 7) Пластун є слухняний. 8) Пластун є завсіди веселий і ласкавий. Він охоче робить кожду працю. 9) Пластун є ощадний. В скарбниці має він заощаджену грошеву вкладку на чорний день. 10) Пластун є чистий у думках, словах і вчинках.

Наближення до цього ідеалу скавтінґ осягає системою вправ, життям серед природи, школою самовиховання і фізичної праці.

Поволі, ступінь за ступнем, помагає ця система пластунови навчитись ріжним користним умінням, дослідженню природи та її законів. Життя серед природи на чистому, свіжому повітрі, під животворним сонячним промінням, закалює тіло і зміцнює здоровля. В таборі вчиться пластун будувати домівку, розпалювати вогонь, варити їжу і обслуговувати самого себе. Простий спосіб життя, фізична робота, здорова втома дають задоволення хлопцеви і творять школу життя, яка зміцнює його волю, виробляє вдачу, збільшує сили і привчає до самостійности і витревалости. Від товаришів пластун переймає багато такого, що в дальшому життю стане у великій пригоді і поможе знайти у всякій ситуації вихід, дати собі скрізь і при всяких обставинах раду.

Вишколений скавт: 1. знає закони скавтінґу і його орґанізацію; 2. уміє читати мапи, знає всі топографичні знаки, зможе зробити плян з кождої місцевости і зорієнтуватись відносно країн світу по компасу, сонцю, зірках, годинникови, деревах і т. д.; 3. уміє читати телеграми, знає абетку Морзе, шіфри, може подавати депеші семафором, прапорами, ґеліографом, а сигнали димом; 4. уміє досліджувати природу, розріжняти звірячі сліди і читати скавтові значки; 5. уміє налагодити намет, збудувати курінь, розвести вогонь, зварити, як для себе, так і для товаришів, їсти; 6. уміє подати першу медичну поміч у наглих випадках, знає анатомію і фізіольоґію людини, правила ґіґієни і головніщі ліки; 7. уміє одно або декілька ремесел, які можуть прогодувати його й забезпечити йому певний шматок хліба: шевство, ковальство, кравецтво, рибальство, фотографську справу і т. д.

Могутним імпульсом в цій науці, де є просторий шлях для творчести і самоудосконалення, служить можливість порівняти свої успіхи з успіхами инших, і визначитися серед товаришів.

Таким чином скавтінґ дає фізичне здоровля, привчає молодь до спільного життя, зєднує і здружує молодь усіх кляс, привчає людину ще з хлопячого віку до спільної праці або, коротко кажучи, дає як індивідуальне, так і громадське виховання.

(Кінець буде.)

О. Яремченко.

✝ Посмертні згадки.

Павлина з Левицьких Трусевичева, вдова по учителю в Рогатині, померла 25. І. 1923. у Львові, в 82 році життя. В. Ї. П.

Курс грошей.

Львів, дня 26. січня 1923.

Доляри американські	28.700—29.000
„ „ (1 і 2-ки	28.400—28.700
Доляри канадійські	28.400—28.800
„ „ (1 і 2-ки	28.000—28.400
Марки німецькі	1·66—1·70
„ „ (сотки)	1·40—1·60
„ „ (дрібні)	1·20—1·40
Леї румунські	130·00—145·00
„ (дрібні)	120·00—140·00
Корони чеські	775·00—800·00
„ „ (дрібні)	765·00—79[illegible]
Австрійські тис. нов. ем.	580·00—60[illegible]
„ „ ст. ем.	3.350·00—3.[illegible]00
„ сотки нов. ем.	55·[illegible] 60·00
„ 50 кор.	80·00 100·00
„ 20 кор.	26·35 26·00
„ 10 кор.	12·00—13·00
„ 1. і 2-ки	0·60—0·00
Рублі 5-сотки	180·00—240·00
„ сотки	240·00—300·00
„ 25 ки	100·00 115·00
„ дрібні	0·65—0·00
„ думські 1.000-ки	20·00 25·00
„ „ 250-ки	15·00—20·00
Карбованці	1·00 1·00
Гривні	1·20—1·00
Франки француські	1760·00—1820·00
Фунти стерлінґів	128.000·00 132.000·00
Франки швайцарські	5300·00—5500·00

Золото:

20 кор.	124.000·00—126.000·00
20 франк.	116.000·00—118.000·00
20 марк. нім.	134.000·00—137.000·00
Фунти стерлінґи	72.000·00 72.200·00
10 рубл.	142.000·00—144.000·00
Доляри	15.500·00—15.6000·00

Срібло:

Корони австр.	1.800·00—1.900·00
5 кор. австр.	9.800·00—9.900·00
Фльорени австр.	5.800·00—6.000·00
Рублі	8.400·00—8.500·00
Копійки	27·50—28·00
Доляри американські	10.500·00—11.000·00
„ „ полов. і ¼	9.800·00—9.900.00
Доляри канадійські	9.000·00—9.300·00
„ „ дрібні	8.500·00—8.700·00
Леї румунські	1.340·00—1.350·00

ОПОВІСТКИ.

Виклади (6 предметів) на 6 міс. фах. курсі для дорослих у веч. годинах при Торговельній школі Т-ва „Просвіта", вул. Коперніка ч. 1, III. пов. вже розпочалися. Вписи приймаються ще до кінця січня 1923 р. 1573 2—3

Народній театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові, (Шашкевича 5.).

Неділя, 28. І. ц. р. год. 3. поп. „ПАННА МАРА" комедія В. Винниченка.

Неділя, 28. І. ц. р. год. 7. веч. „БАРОН КІММЕЛЬ" оперета В. Колля.

Білети продає раньше „Союзний Базар", (дім „Дністра") а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 2—2

СТРИЙ — Саля Народнього Дому.

Второк, 30. січня ц. р. год. 7·30 вечер. Новинка! „ТРОЯНДА СТАМБУЛУ" оперета на 3 дії Л. Фалля.

БОРИСЛАВ.

Середа, 31. січня ц. р. год. 7·30 веч. „ТРОЯНДА СТАМБУЛУ" оперета на 3 дії Л. Фалля.

Четвер, 1. лютого ц. р. год. 7·30 веч. „ГАЛЬКА" опера на 3 дії Ст. Монюшка. Виступ п. Гаєка.

Пятниця, 2. лютого ц. р. „ГРІХ" драма на 3 дії В. Винниченка.

На Рідну Школу зложили в мп.: о. В. Соколовський з Демидова як збірку 39.700, о. Гр. Гірняк в Винник 5000, Аматорський Кр. з Вирова 58.000, Молодь гром. Жирави, як коляду 60.000, о. С. Борачок, як коляду гром. Яйковець 30.000. За що щиру подяку складає Головна Управа У. П. Т. IX 1—1

Національний Музей у Львові (вул. Мохнацького ч. 42) одержав на сплату килимів — 6000 мп. від п. П. Сосенка і на видання наукові від Міського Уряду в Тустановичах 100.000 мп. і о. С. Метеляі в Люблинці 2000 мп. — В ч. 9 „Гром. Вістника" після слів „а не Торговлі" було пропущено: „як хибно було надруковано в 19 ч. „Свободи 1922 р.", що проситься читачів справити. 1—1

Подяка.

Управа Українського Т-ва Доп. Еміґр. з В. України у Львові вважає своїм приємним обовязком скласти найщирійшу подяку за ласкаву участь у Святочному Вечері 22. січня ц. р. у 5-ту річницю проголошення Самостійности України — Вп. П. інж. Бобикевичеви, М. Гайворонському, д-ру Д. Донцову, Ол. Загарову, Ст. Нагорній, Нівинській, Р. Орленкови, В. Садовському, Зєднаному Хорови „Бандурист" і Богословів, Муз. Т-ву ім. М. Лисенка за безплатне уділення салі, О. Туркевичеви і п. Скрентовичеви за випозичення килимів для улаштування сцени, а також Комітетовим: Л. Лепкому, Д. Паліїву і Козакови.

Проф. А. Білецький голова. Гр. Дервач секретар. 1579 1—1

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.